

Over habitus en mycelium

Anne van der Meiden had de lachers op zijn hand.

Na de wat formele presentaties van Gert-Jan Hospers en Stefan van Hulst mocht prof. Anne van der Meiden zijn licht laten schijnen op het bijzondere karakter van Twente en de Twentenaren. Geen flitsende PowerPoint-presentatie, maar filosoferend en reflecterend; beschouwend en geestig zoals van deze tachtigjarige ras-Tukker mag worden verwacht. Met zijsprongetjes naar de godsdienst en de communicatiewetenschappen vertelde hij waarom Twente zo bijzonder is en wat de Tukkers onderscheidt van de andere Nederlanders.

(door Niko Wind)

De mijmeringen van Anne van der Meiden gingen vooral over de habitus, het zich thuis voelen en tevreden zijn. "De mens wil, net als de dieren, een plekje waar men veilig is. En dat geldt sterk voor de Tukkers, voor wie de noaberschap de hoeksteen vormde van het bestaan. Zonder noabers kon men in moeilijke tijden niet overleven. Later werden de bedrijven belangrijk. In Enschede was men van Van Heek of van Jannink. Mensen uit Hengelo waren anders en stonden hoger op de maatschappelijke ladder." Die sterke verbondenheid met het bedrijf is gebleven. Elk bedrijf heeft een eigen cultuur en als je daarin niet past, moet je snel weg wezen. Mede hierdoor gaat het bij fusies en overnames zo vaak mis. "De cultuur verandert, men voelt zich niet meer thuis en is niet meer tevreden." In de oudheid verdedigde men zijn habitus (zijn woonplaats) met het zwaard in de hand; nu loopt men weg als men zich er niet meer thuis voelt. "De filosoof Heidegger zei al dat men het meest gehecht is aan de eigen woonplaats." Habitus komt van het Latijnse wonen; het Engelse habit betekent gewoonte en ook de habitus is van dezelfde stam afgeleid.

Luther en Calvijn

Er is, volgens prof. Van der Meiden, nog een groot verschil tussen de oosterlingen en de westerlingen. En dat is een weerspiegeling van de leren van de hervormers Luther en Calvijn. "Luther ging uit van de kleinschaligheid, het dorp of de stad, Calvijn van het 'grote bakken' en de wil om steeds meer te bereiken. Het calvinisme is dan ook de basis van de agressieve reclame." De raiffeisen- en boerenleenbanken zijn luthers; de grote handelsbanken calvinistisch. "In feite heeft dit calvinisme nooit grip gekregen op het oosten van het land."

Zout

Al filosoferend kwam Anne van der Meiden op de enorme zoutvoorraden die zich in de Twentse bodem bevinden. "Dit zout is het mycelium waarop de Twentse paddenstoel groeit. Elk bedrijf heeft een eigen mycelium, dat bepalend is voor de aard en de sfeer; voor Twente en de Tukkers is dat het zout." Het zout smelt ijs als het bevroren is, geeft smaak aan dingen die geen smaak hebben en beschermt voedsel tegen bederven. In de 'vertaling' van Anne van der Meiden betekent dit dat ruzies snel worden gesust; dat men op een eigen manier kleur en fleur aan het leven geeft en dat het oude goed wordt bewaard.

"Kern is echter de habitus, het eigene. Niet voor niets waren vroeger al die voetbalclubs de centra van het maatschappelijk leven. Een wethouder sprak niet in het gemeentehuis met de burgers, maar kwam naar de voetbalkantine om de horen wat er in zijn gemeente leefde."

Als uitsmijter bracht Anne van der Meiden een staaltje van droge Twentse humor. "Ik kreeg laatst een e-mail met daarin de laatste woorden van een vrouw op haar sterfbed: 'Ik wil niet dood, maar wat moet je dan?'" ■